

HET ONDERSCHIED ZIT 'M IN DE GESCHIEDENIS *Jaarstukken 2001*

*De Jaarvergadering 2001
24 maart 2001 in Nijmegen*

De Algemene Ledenvergadering van de VGN wordt gehouden op zaterdag 24 maart a.s. in Museum Het Valkhof aan het Kelfkensbos te Nijmegen, vlakbij de historische Valkhofheuvel.

We beginnen om 10.30 u.; vanaf 10.00 u. wordt er koffie geschonken. Wilt u zich opgeven voor 15 maart in verband met de lunch. U kunt zich aanmelden bij de secretaris, maar ook via het e-mail-adres van de VGN: <http://home.wxs.nl/~srd/vgn.htm>

De wandeling van het station naar het museum kost ongeveer twintig minuten; de buslijnen 1, 5, 11, 31, 32 en 80 stoppen vlakbij. Voor de ingang van het museum is een ondergrondse parkeergarage.

AGENDA

10.30 u.	Opening van de vergadering. Welkomstwoord van de voorzitter en jaarrede.
10.45 u.	Bespreking van de jaarstukken: - Verslag van de Algemene Ledenvergadering van 18 maart 2000- Jaarverslag van het bestuur en Beleidsplan 2001, inclusief de notitie Hoofddijnen- Jaarverslagen en plannen van de commissies- Financieel jaarverslag, beleid en begroting 2001- Décharge kascommissie- Bestuurswisseling. Aftredend en niet herkiesbaar zijn Riemke Leusink en Ineke Veldhuis-Meester, aftredend en wel herkiesbaar is Renée Schreuder. Kandidaat-bestuurslid is Jetty Keijzer.- Benoeming kascommissie- Rondvraag
11.30 u.	Eerste ronde van de bespreking van het eindrapport van de commissie historische en maatschappelijke vorming, de commissie-De Rooy
12.30 u.	Lunch
13.30 u.	Tweede ronde van de bespreking van het rapport van de commissie historische en maatschappelijke vorming
14.30 u.	Bezoek aan Museum Het Valkhof
16.00 u.	Afsluiting met borrel in het museum

Verslag van de jaarvergadering van de VGN 18 maart 2000

Welkomstwoord en jaarrede van de voorzitter Uitreiking van de Huib de Ruijterprijs aan Leo Dalhuisen

Verslag Jaarvergadering 20 maart 1999

Naar aanleiding van het verslag wordt door Cees Bol zorg uitgesproken over de (op papier afwezige) Commissie Cliomantica. Er volgt een oproep naar het bestuur beleid ten aanzien van deze commissie en de nieuwe media te ontwikkelen. Het bestuur deelt de zorg, maar spreekt ook teleurstelling uit over de communicatie met (de) leden van de commissie. Begin april van dit jaar wordt dit probleem uitgebreid besproken binnen het bestuur.

Jaarverslag van het bestuur van de VGN 1999

1. De voorzitter verduidelijkt de positie van de VGN binnen het Platform VVVO. Regelmatig spreken vertegenwoordigers van de (vele) vakverenigingen elkaar en twee keer per jaar wordt er overlegd met het ministerie. Iedere vertegenwoordiger zit er voor zijn vak, de insteek van de VGN is het behoud (van het karakter) van het vak geschiedenis en staatsinrichting en de inhoud ervan.
2. Niet geheel duidelijk werd waarover het bestuur zich zorgen maakt met betrekking tot de ontwikkelingen in het volwassenenonderwijs. Onze zorg is groot, maar we weten ons gesteund door een actieve commissie.

Beleidsplan 2000

1. Wat stelt het bestuur zich precies voor van de leerstoel vakdidactiek geschiedenis? Daar hoort in ieder geval onderzoek naar de specifieke didactiek van het vak geschiedenis thuis. Maar nog belangrijker is de opbouw van een infrastructuur ten dienste van het geschiedenisonderwijs en de bevordering ervan in Nederland. Er zou gedacht kunnen worden aan een apart instituut, vergelijkbaar met het Freudenthal-instituut voor wiskunde. De invulling wordt in eerste instantie besproken binnen de Intercommissie.
2. Aparte aandacht voor de ontwikkelingen en visies in de basisscholen, de basisvorming en het vmbo wordt gemist. Ook missen leden visie van het bestuur op de ontwikkelingen in de lerarenopleidingen. Hoewel de belangrijke ontwikkelingen wel besproken worden in de verslagen van de commissies zal een volgende keer hier explicieter aandacht aan worden besteed in het beleidsplan van het bestuur.
3. Er komt de suggestie de inhoud van het beleidsplan samen met vertegenwoordigers van de commissies vast te stellen.
4. Er wordt zorg uitgesproken over het vervolg op de commissie historische en maatschappelijke vorming. Het tempo, met name wanneer het gaat om de raadgevingen, ligt erg hoog en wordt er al nagedacht over de implementatie? Hierin kan het bestuur van de VGN een grotere rol spelen. Ook de toetsing verdient de aandacht.
5. We onderhouden ook uitstekende contacten met het Landelijk Netwerk Erfoededucatie.

De jaarverslagen van de internationaal secretaris van de VGN en van de diverse commissies

1. Met trots presenteert de Commissie Havo/Vwo het geboortekaartje van het Historisch Didactisch Documentatiecentrum Nederland (hddnederland). En meteen een verzoek: het centrum heeft behoefte aan middelen en menskracht voor het beheer.
2. De in het verslag van de Pa-Bo-commissie gebruikte termen 'vierslag' (afkomstig uit de didactiek van aardrijkskunde) en 'adaptieve toets' (kan niemand uitleggen) worden nagevraagd.
3. Oproep aan de commissies: blijf aandacht besteden aan de pagina van de commissie op de website!

Financieel verslag

We groeien niet meer, door de vergrijzing, maar ook doordat leden zich minder vanzelfsprekend aanmelden. In het colofon van *Kleio* moet nog duidelijker staan hoe (en waar) men lid kan worden. Een apart strookje in *Kleio* zou ook goed kunnen werken.

De heer Zenders spreekt, namens de kascommissie, de tevredenheid uit en stelt voor de penningmeester te dechargeren, waarmee de vergadering akkoord gaat. Ook bedankt de kascommissie de heer Houweling voor de uitstekende administratie. Voor de nieuwe kascommissie melden zich de heren Buskop en Polak, naar verwachting blijft mevrouw van Bekkum nog een jaar in de commissie.

VGN-voorzitter Kees Weltevrede neemt in fraaie bewoordingen afscheid van de heer en mevrouw Houweling. De heer Houweling spreekt een afscheidswoord uit.

Bestuurssamenstelling

Er wordt afscheid genomen van de aftredende penningmeester, Hans Kummerer. Helaas is er nog geen nieuw bestuurslid gevonden. Een tendens des tijds? We zoeken, bij voorkeur, naar een bestuurster met vmbo-ervaring. Gekozen, en nu formeel, wordt Johan Raven en herkozen worden Kees Weltevrede, Riemke Leusink en Herry Groothuis. Johan Raven neemt het penningmeesterschap op zich.

Hans Kummerer verwoordt in zijn afscheid een vlammend pleidooi ten gunste van het vmbo. Hij pleit voor een actieve opstelling van het bestuur: dat mag veel lastiger worden ten dienste van ons vak op het vmbo!

Rondvraag

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt, waarna (om 13.00 u.) iedereen zich naar de lunch begeeft.

Jaarverslag van het bestuur van de VGN over het jaar 2000

Het bestuur

Het bestuur van de VGN bestond in het jaar 2000 uit zeven leden. Hans Kummerer, penningmeester van de VGN, trad af en werd in die functie opgevolgd door het nieuwe bestuurslid Johan Raven. Later dit jaar woonde Jetty Keijzer de bestuursvergaderingen bij en besloot zich kandidaat te stellen voor een plaats in het bestuur. Ook werd afscheid genomen van de heer en mevrouw Houweling, administrateurs van de vereniging. Het bureau van Euroclio in Den Haag nam deze taak over, een klus die het bureau en onze nieuwe penningmeester al veel tijd heeft gekost.

Het bestuur vergaderde in het jaar 2000 dertien keer in Utrecht. Daarnaast besteedde het bestuur een weekeinde in Groningen aan een uitgebreide bespreking van de VGN als organisatie voor het onderwijs in het vak geschiedenis. Dit gebeurde naar aanleiding van het rapport, opgesteld door de OAC en besproken tijdens de jaarvergadering in maart 2000. Het bestuur formuleerde hierna een conceptnotitie, die in oktober werd besproken met een ledenraad. Op grond van deze en andere adviezen formuleerde het bestuur een definitief voorstel omtrent de organisatie van de VGN. Dat voorstel ligt op de jaarvergadering van 2001 op tafel.

Het bestuur ontving dit jaar de Commissie Lerarenopleidingen. Deze commissie schreef haar tweede stuk (over de stand van zaken op de eerste- en tweede graads lerarenopleidingen geschiedenis en staatsinrichting in Nederland) en bood dat het bestuur aan.

In het algemeen waren de contacten tussen commissies en bestuur uitstekend. Uit de verslagen van de diverse commissies blijkt waarmee zij zich het afgelopen jaar hebben beziggehouden. Wel maakten (en maken!) enkele commissies zich zorgen over de bemensing. In een duidelijke overgangssituatie functioneerde de nieuwe (gefuseerde) commissie basisvorming/vmbo. En na twee jaar stilte, ondanks diverse initiatieven van de kant van het bestuur, besloot het bestuur de commissie Cliomatica op te heffen. Via *Kleio* en onze website probeerden we zoveel mogelijk in de leemtes te voorzien. Overigens is er, in overleg met Jan Sniijders, gewerkt aan een Cliotest van de VGN.

Ontwikkelingen in het geschiedenisonderwijs

Eind 1999 startte de commissie historische en maatschappelijke vorming, kortweg de commissie-De Rooy, haar werkzaamheden. Diverse leden van de VGN maakten deel uit van die commissie en vele anderen waren betrokken bij de veldraadpleging en de raadpleging van experts in oktober, georganiseerd door de SLO. In *Kleio* is daarvan verslag gedaan.

Met instemming onderschreef het bestuur de doelstelling van die commissie om het vak geschiedenis en staatsinrichting een herkenbare plaats in het gehele Nederlandse onderwijs te geven, vanaf de basisschool tot en met de tweede fase. In de commissie-De Rooy bestond een deelcommissie voor het zogenaamde combivak, met daarin vertegenwoordigers van geschiedenis en van maatschappijleer. Mede daarom onderhield het bestuur regelmatig contact met de voorzitter van de NVLM. De commissie historische en maatschappelijke

vorming is nu met haar eindrapport gekomen.

Vanzelfsprekend zal het bestuur van de VGN dit met de leden bespreken, en wel tijdens de jaarvergadering.

Min of meer tegelijkertijd in het jaar 2000 vond er in Nederland een discussie plaats over de basisvorming naar aanleiding van het inspectierapport in 1999. Het bestuur volgde die discussie en reageerde met een, mede door het KNHG getekende, brief. Deze brief werd ook geplaatst in het Kleionummer van december 2000. We blijven op het standpunt staan, dat er in de positie van het vak geschiedenis en staatsinrichting in de basisvorming niets ten nadele mag veranderen. Dit was overigens ook een uitgangspunt van de commissie historische en maatschappelijke vorming. Voor ons betekent dit dat het aantal uren voor het vak geschiedenis niet gereduceerd mag worden en ook, dat de eisen die aan docenten geschiedenis gesteld worden daarmee in overeenstemming moeten zijn: die docent dient (ook) in het vak geschiedenis bekwaam te zijn!

Het eerste eindexamen in de tweede fase (op een aantal havo's in Nederland) deed veel stof opwaaien, trouwens niet alleen op de scholen die al zover waren in de tweede fase. Onze website, opengesteld voor reacties, werd overspoeld met, merendeels zeer kritische, reacties. Het bestuur bracht de zorgen over aan Cevo, die vervolgens tot een verduidelijking en aanpassing voor het jaar 2001 besloot. Deze informatie, die ook betrekking had op andere vakken, werd in november naar alle scholen in het voortgezet onderwijs gestuurd en daarnaast op onze website geplaatst.

In juni organiseerde het bestuur een bijeenkomst met een aantal mensen, die betrokken zijn bij de examens om de gedachten en meningen beter op elkaar af te stemmen. In een open sfeer werden een aantal zaken op een rijtje gezet. Hoewel de situatie na het rapport van de commissie historische en maatschappelijke vorming volledig kan veranderen, wil het bestuur oog blijven houden voor de gang van zaken rondom de eindexamens, met name in de tweede fase.

Steeds duidelijker werden de initiatieven om te komen tot een leerstoel in de vakdidactiek van geschiedenis en staatsinrichting in Nederland. Een inhoudelijk stuk van de Intercommissie werd door het bestuur onderschreven.

Langzaam maar zeker begon het Historisch Didactisch Documentatiecentrum in Leiden vorm te krijgen. De start vond plaats in dit jaar.

Op enige afstand waren we betrokken bij de opzet van het Kennisnet. Nog niet echt duidelijk werd het ons wat dit gaat opleveren voor ons vak, maar we verwachten meer concrete resultaten in het jaar 2001.

Contacten met verwante organisaties

Vertegenwoordigers van het bestuur bezochten de jaarvergadering van Euroclio in Lissabon. Een verslag hiervan verscheen in *Kleio*, mei 2000.

Samen met andere 'historische' clubs (het KNHG voorop, maar ook VCN, KVAN, Historisch Platform en vertegenwoor-

digers van de musea) droeg de VGN bij aan de organisatie van de Geschiedenisdagen 2000, op 17 en 18 november in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam. Een geanimeerde ontmoeting van wetenschappers, opleiders, docenten en anderen die (het vak) geschiedenis een warm hart toedragen.

Regelmatig bezochten vertegenwoordigers van het bestuur de bijeenkomsten van het Platform VVVO, de vergadering van vakinhoudelijke verenigingen in het Nederlandse onderwijs. Naast belangenbehartiging voor het onderwijs in het algemeen wilde het bestuur van de VGN via dit overleg bereiken, dat er meer (financiële) ruimte komt voor besturen van verenigingen om zich voor hun vak en hun vereniging te kunnen inspannen. Een verzoek tot het faciliteren hiervan is

in november (met steun van de vakbonden) ingediend bij de minister. Dit proces was en is er een van lange adem.

Enige onduidelijkheid ontstond rondom de veldaanvragen bij de SLO. Deze organisatie koos voor een andere procedure, waardoor door ons gewenste aanvragen (evenals die van nagenoeg alle andere vakinhoudelijke verenigingen) niet gehonoreerd werden. We blijven hechten aan een goede relatie met de SLO en de SLO gaf te kennen meer duidelijkheid te willen verschaffen over de procedure.

Naast het formele halfjaarlijkse overleg met het bestuur van het KNHG, was er het afgelopen jaar vooral veel informeel contact met KNHG en de RAD, ten bate van het vak geschiedenis en staatsinrichting.

Beleidsplan 2001

Als bijlage bij dit beleidsplan vindt u hierachter de 'Hoofdlijnnotitie Bestuur VGN', waarin een aantal overwegingen die (mede) ten grondslag liggen aan dit beleidsplan verwoord zijn.

Ontwikkelingen in het geschiedenisonderwijs

Het jaar 2001 lijkt een belangrijk jaar te worden voor het geschiedenisonderwijs. Het rapport van de commissie historische en maatschappelijke vorming (commissie-De Rooy) zal in maart binnen de VGN besproken worden. Het bestuur zal de aanbevelingen vanuit de VGN aan de staatssecretaris en de Tweede Kamer doorgeven. Het bestuur zal het gegeven dat het vak Geschiedenis en Staatsinrichting zo nadrukkelijk op de politieke agenda staat waar mogelijk aangrijpen om de positie van het vak te verstevigen.

De ontwikkelingen rond de basisvorming en de voorstellen van de staatssecretaris (29 september 2000) om scholen de gelegenheid tot clustering van vakken te bieden zullen door het bestuur kritisch gevolgd worden. Het gevaar van uitholling van vakinhoudelijke kennis bij docenten die het vak Geschiedenis en Staatsinrichting mogen geven is niet denkbeeldig. Mede met het oog hierop ondersteunt het VGN-bestuur de initiatieven die vanuit de Intercommissie zijn genomen om te komen tot de instelling van een vakdidactisch historisch instituut met een bijhorende leerstoel vakdidactiek Geschiedenis en Staatsinrichting. Gezien de turbulente ontwikkelingen in het vak blijft het meer dan ooit noodzakelijk om een grote lijn te bewaken in de visie op het onderwijs in ons vak.

Bestuurlijke organisatie en communicatie met de leden

In het jaar 2001 moet de in het afgelopen jaar ingeslagen weg worden vervolgd: het bestuur wil zich concentreren op het formuleren van beleid en wil de uitvoering daarvan meer in handen van de commissies geven. Overwegingen die hieraan ten grondslag liggen vindt u in de al eerder vermelde bijlage. Het bestuur kiest voor een bescheiden mate van professionalisering (webmaster) en het verder delegeren van taken.

Aan de Algemene Ledenvergadering op 24 maart 2001 wil het bestuur het volgende voorstellen:

- De bestaande VGN-commissies kunnen blijven functioneren. VGN-bestuursleden zullen niet langer alle commissie-

vergaderingen bijwonen. Wel zal ernaar gestreefd worden een VGN-bestuurslid deel te laten uitmaken van de vijf kerncommissies Basisonderwijs/Pabo, Basisvorming/VMBO, Tweede Fase, Volwasseneneducatie en Didactiek en activiteiten en zal een bestuurslid intensief contact onderhouden met de Kleio-redactie. De overige commissies zullen jaarlijks elk een keer bij het bestuur uitgenodigd worden om hun doelen voor het geschiedenisonderwijs te expliciteren. Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan voor het vormen van (ad hoc) werkgroepen. Het bestuur zal zoveel mogelijk taken naar de commissies delegeren en zal waar nodig activiteiten schrappen.

- De Didactiek- en activiteitencommissie zal gevraagd (eventueel samen met leden van de OAC) een PR-beleidsplan op te stellen en PR-activiteiten te coördineren. Overigens zal iedere commissie PR tot haar takenpakket moeten rekenen.
- In de communicatie binnen de VGN neemt de website een niet meer weg te denken plaats in. De penningmeester komt op de jaarvergadering (24 maart 2001) met een voorstel voor het aanstellen van een betaalde webmaster, die in nauwe samenwerking met het bestuur zal functioneren.
- De penningmeester van het VGN-bestuur bekijkt in 2001 welke financiële mogelijkheden er zijn om de VGN verder te professionaliseren.

De werving van nieuwe leden zal actief gestalte krijgen. Omdat de VGN niet de enige vakvereniging is die met dit probleem worstelt, is binnen het Platform VVVO een contract gesloten met de EDG, die een wervingsactie voor nieuwe leden voorbereidt. E.e.a. zal in het voorjaar 2001 geëffectueerd worden.

De met de PR belaste commissie (in het bovenstaande voorstel: de Didactiek- en activiteitencommissie) zal ook de behoefte aan meer activiteiten voor VGN-leden peilen: op welke wijze kan de VGN haar leden van dienst zijn? Is bijvoorbeeld een meer inhoudelijke invulling van de Algemene Ledenvergadering gewenst? Bestaat er behoefte aan meer scholing, excursies, lezingen, discussieavonden? Is het mogelijk en gewenst om VGN-leden die niet meer werkzaam zijn in het onderwijs meer te betrekken bij de VGN?

Contacten met andere organisaties

Het aantal organisaties waarmee de VGN contact onderhoudt is de laatste jaren gestegen. Het tijdsbeslag dat dit vergt, leidt tot een herbezinning op de kerntaken van de VGN. Daarom wil het VGN-bestuur de contacten met het Euroclio-Stichtingsbestuur delegeren aan een der VGN-commissies. Uiteraard blijft het VGN-bestuur de activiteiten van Euroclio met belangstelling en waardering volgen.

De contacten met het KNHG zullen ook komend jaar gestalte blijven krijgen in de vorm van een halfjaarlijks overleg tussen (vertegenwoordigers van) beide besturen. De hierboven gemelde initiatieven om te komen tot de instelling van een vakdidactisch historisch instituut en bijbehorende leerstoel zijn daarbij punt van aandacht, evenals de betrokkenheid van de VGN bij de Geschiedenisdagen.

De contacten met andere organisaties die zich bewegen op het gebied van de geschiedenis (landelijke en provinciale

archieven, Historisch Platform, Cultureel Erfgoed, Nederlands Centrum voor Volkscultuur, musea) breiden zich steeds meer uit. Het bestuur juicht dit toe en wil deze contacten in het jaar 2001 meer stroomlijnen langs een der VGN-commissies.

Binnen het Platform VVVO blijft het VGN-bestuur pleiten voor een betere facilitering vanuit de overheid voor bestuursleden van vakinhoudelijke verenigingen. Onlangs is een voorstel daartoe met steun van de onderwijsbonden bij het ministerie ingediend. De balans tussen de baten en de lasten van onze aanwezigheid bij dit Platform zullen door het VGN-bestuur kritisch gewogen worden.

De contacten met SLO met betrekking tot de veldaanvragen zullen komend jaar door een der VGN-commissies onderhouden worden. Het VGN-bestuur zal de beleidslijnen aangeven, waarna de concrete indiening van de veldaanvragen en de verdere contacten hierover door de desbetreffende commissie uitgevoerd zullen worden.

Bijlage

Hoofdlijnennotitie Bestuur VGN

Medio 1999 heeft het VGN-bestuur aan de OAC verzocht een sterkte-zwakte analyse van de vereniging te maken. Na een onderzoek waarbij aan de hand van vragenlijsten commissieleden, intermediairs (zoals SLO, KPC en Euroclio) en individuele VGN-leden bevraagd zijn, sloot de OAC haar onderzoek in maart 2000 af met een schriftelijk verslag en een mondelinge rapportage aan de Algemene Ledenvergadering. Uit deze analyse destilleert het VGN-bestuur de volgende hoofdlijnen:

1 Probleem

Een aantal punten van zorg komt uit de analyse naar voren:

- er is sprake van een geringe, doch gestage daling van het ledenaantal;

- de actieve participatie van leden neemt af: vooral voor onbezoldigde activiteiten (bestuurs- en commissiewerk), maar ook voor betaalde klussen (stofomschrijvingscommissies, commissie-De Rooy) wordt het moeilijker mensen te vinden, voor verenigingsactiviteiten (alv, veldraadplegingen, excursies, didactiekconferentie), voor andere activiteiten op het gebied van het geschiedenisonderwijs (bijeenkomsten van archieven, universiteiten etcetera), in het reageren op bijvoorbeeld enquêtes (sterkte-zwakte-analyse in *Kleio* 86 reacties, dwz. 4% van de leden);
- de VGN telt meer leden uit het eerstegraadsgebied dan uit het tweede graadsgebied;
- er zijn relatief veel actieve leden uit hbo- en ondersteuningsinstellingen, minder uit vo, weinig uit vmbo;
- de hoeveelheid werk op bestuurs- en commissieniveau neemt eerder toe dan af; aspecten die daarbij een rol spelen zijn: de voortdurende veranderingen in het onderwijs die vragen om externe gerichtheid, daardoor: voortdurende noodzaak tot alerte belangenbehartiging, verder onderhoud website, nieuwe contacten en activiteiten (Euroclio, commissie-De Rooy, LHDD, Platform VVVO, RAD, KVAN etcetera, contacten met de universitaire wereld).

Centrale probleemstelling: dalend aantal actieve leden, groeiend aantal werkzaamheden. Hoe bevorderen we de betrokkenheid van leden? Hoe vergroten we de wervingskracht van de VGN?

2 Oorzaak

De oorzaken voor de afnemende participatie van leden lijken grotendeels buiten de VGN te liggen. Niet alleen de VGN, ook andere organisaties (vakbonden, politieke partijen, sportverenigingen) hebben te maken met een dalend ledental en gebrek aan actief kader.

Men heeft minder tijd voor vrijwilligerswerk: men heeft het druk in thuissituatie (tweeverdieners met zorgtaken) en het onderwijs is veeleisend. Er zijn meer middenkaderfuncties in het onderwijs, waardoor potentieel VGN-kader weggetrokken wordt. Er is sprake van een "voor-wat-hoort-wat"-mentaliteit: men verwacht betaling (materialisering).

3 Oplossingsrichting

In grote lijnen zijn drie problemen het meest acuut:

1. er is minder aanwas van jonge leden,
2. er is sprake van afname van actieve participatie en
3. het bestuur dreigt overbelast te raken.

Ad 1: Om de betrokkenheid van leden te vergroten en de wervingskracht van de VGN te bevorderen is een aantal activiteiten denkbaar. Bijvoorbeeld:

- Eerst analyseren waarom leden afzeggen: waar boekt de VGN winst en verlies?
 - Inventariseren welke activiteiten op historisch gebied er in Nederland plaatsvinden; een activiteitenkalender samenstellen; voor VGN-leden korting bedingen voor dit soort activiteiten.
 - Korting op historische boeken bedingen voor VGN-leden.
 - Iedere commissie nadrukkelijk PR en werving in haar beleid laten opnemen.
 - Meer activiteiten in de richting van na- en bijscholing.
- Mogelijke oplossingen zijn er dus wel, maar alles kost tijd en de VGN heeft te weinig menskracht.

Ad 2: Ten aanzien van de afnemende participatie drong de vraag zich op hoe je de kloof tussen bestuur en commissies zou kunnen verkleinen en hoe je mensen meer zou kunnen betrekken bij de VGN.

Overwogen is daarbij dat mensen vaak meer geïnteresseerd raken naarmate ze meer wezenlijk invloed kunnen uitoefenen. Momenteel voeren commissies in feite alleen maar beleid uit. Daarbij wordt er soms dubbel werk gedaan: alle commissies schrijven een jaarverslag en beleidsnotitie en ook het bestuur doet dat. Daarbij is regelmatig sprake van overlapping.

Het VGN-bestuur heeft de commissies in de loop van het jaar 2000 gepolst over mogelijke oplossingen. In eerste instantie is daarbij gedacht aan een vermindering van het aantal commissies (momenteel tien, die bijna allen met vacatures kampen) tot vier. De VGN zou in dit voorstel meer rechtstreeks vanuit die vier commissies (die elk een eigen budget en meer beleidsvormende taken zouden krijgen) aangestuurd kunnen worden. Indien nodig zouden ad-hoc werkgroepen in het leven geroepen kunnen worden voor speciale taken. Achterliggende idee hierbij was dat *krachtenbundeling* de efficiëntie vergroot en dat *meer beleidsvormende taken* het commissiewerk aantrekkelijker zouden kunnen maken.

Op een ledenraadbijeenkomst op 11 oktober 2000, waarvoor alle (ruim 60) commissieleden uitgenodigd waren, is door de tien aanwezige VGN-leden met het bestuur van gedachten gewisseld over dit voorstel. Een aantal leden sprak daarbij de vrees uit dat zo "het kind met het badwater weggegooid" zou worden: VGN-leden die nu in commissies actief zijn, zijn dat omdat zij in die deeltaak geïnteresseerd zijn. Het is de vraag of meer algemene beleidstaken eenzelfde enthousiasme zullen genereren.

Ad 3: Het bestuur raakt overbelast. Het gaat daarbij om vragen van 'tijd' en 'geld'.

- Laat de financiële positie speelruimte voor professionalisering? Dat vergt keuzes in de begroting.
- Het bestuur zou meer moeten delegeren. De commissies zullen dan meer zelf beleid moeten vormen en meer beleidstaken moeten uitvoeren. Dit lijkt een voor de hand liggende oplossing die evenwel stuit op tijdgebrek van commissieleden en (in sommige gevallen) onvoldoende know how om (delen van) VGN-beleid uit te voeren.

Financieel jaarverslag 2000 en begroting 2001

6

Het valt niet mee in een rijdende bus te springen. En al helemaal niet als vrijwel meteen de uiterst ervaren chauffeur en zijn bijrijder worden vervangen door een nieuweling die niet alleen een andere rijstijl heeft, maar ook aankondigt de route, het tempo en het materiaal te willen veranderen. Zo ongeveer was de situatie, waarin de financiële en ledenadministratie van de VGN zich in het kalenderjaar 2000 bevond.

Na de jaarvergadering trad een nieuwe, dus onervaren penningmeester aan, die nauwelijks kon profiteren van de 28-jarige ervaring van de VGN-administrateurs, de heer Houweling en zijn echtgenote, wier werk op 1 mei ophield. Het bureau Euroclio, dat de taken heeft overgenomen, kampte zoals te voorzien was en dus volkomen begrijpelijk, met startproblemen. Beide nieuwelingen moesten wennen aan de nieuwe situatie en aan elkaar.

Doel van de penningmeester was en is de jarenlange sluipende vermindering van het eigen vermogen van de VGN als gevolg van exploitatietekorten tot staan te brengen en het liefst om te zetten in een bescheiden aanwas.

Als gevolg van de hierboven beschreven turbulenties kan op dit moment (nog) niet worden vastgesteld of met het realiseren van dit doel een begin is gemaakt.

Tegelijkertijd is voorzichtig gepoogd nieuw beleid ook financieel in gang te zetten. Hierbij moet gedacht worden aan een betaalde webmaster en het selfsupporting laten zijn van onder andere de Didactiek- en de Startersconferentie. Voorts kenmerkt de begroting voor 2001 zich door bescheiden aanpassingen, bezuinigingen.

Gehoopt wordt dat de aanloopkosten die de nieuwe administratie met zich meebracht spoedig zijn positieve resultaten in de vorm van geringere structurele lasten laten zien. Uiteindelijk moeten in deze sector besparingen worden bereikt.

De penningmeester maant eenieder in de bestuursgremia van de VGN zo sober mogelijk met de gelden om te springen, omdat verhoging van de inkomsten via contributies een niet zo aantrekkelijke optie is op dit moment. Van een vergoeding voor het werk van het VGN-bestuur moet dan ook dit begrotingsjaar worden afgezien.

Wat het ledenaantal betreft, hier zet zich een tendens voort die reeds enige jaren bespeurbaar is, via de voordeur komen er minder mensen binnen dan via de achterdeur de vereniging verlaten.

Concreet, er waren op 1 januari 2001 1900 leden, inclusief de 22 personen die per die datum lid werden. Daarboven waren er nog 245 abonnementen op *Kleio*. In het jaar 2000 werden 165 personen lid, maar zegden liefst 340 personen en 26 abonnees (inclusief 74 wanbetalers) hun lidmaatschap op.

Voorwaar, een zorgelijke ontwikkeling!

Johan Raven,
penningmeester VGN

De jaarcijfers vind u op pagina 16 van dit katern.

De commissies: jaarverslagen en plannen

ONDERWIJS ADVIES COMMISSIE

De leden van de OAC waren in 2000 Hanneke Tuithof (voorzitter tot de zomervakantie), Paul van Leeuwen (secretaris tot de zomervakantie), Wiel Lenders, Mirjam Beekmans, Maria Boersen en Diana Jansen (secretaris vanaf de zomervakantie). Vanaf de zomervakantie heeft de OAC geen vaste voorzitter meer, maar worden de vergaderingen bij toerbeurt door een van de leden voorgezeten. Namens het bestuur woonde Kees Weltevrede de vergaderingen bij. Hij is op ons verzoek niet aanwezig geweest bij de vergaderingen betreffende de sterkte/zwakte-analyse (SZA), omdat het bestuur tenslotte onze opdrachtgever was. De OAC is dit jaar verder nog bijgestaan door Kara von Schmid, een student van Hanneke, die voor de SZA de intermediairs interviewde en Roald Paaps, een stagiair van Mirjam, die voor de SZA de enquête onder de leden heeft verwerkt.

Vanaf de zomervakantie tekent zich langzaam een personeel probleem af: Hanneke, Paul en Wiel hebben, om verschillende redenen, te kennen gegeven met de OAC te willen stoppen maar tot de jaarvergadering denken zij nog wel actief mee. De drie resterende leden willen wel verder. Omdat wij nog niet weten wat er van de OAC overblijft na de jaarvergadering hebben wij nog geen actie ondernomen om nieuwe leden te werven.

De vergaderfrequentie was afgelopen jaar zeer onregelmatig, tot de presentatie van de SZA op de jaarvergadering was het contact veelvuldig, na de jaarvergadering de gebruikelijke om de zes weken, na de zomervakantie één keer. Inhoudelijk stonden in 2000 drie onderwerpen centraal:

1. de sterkte/zwakte analyse,
2. de toekomst van de OAC en
3. het PR-beleid van de VGN.

Ad 1. Tot de zomervakantie was dit het belangrijkste, soms zelfs enige agendapunt van de vergadering. Nadat eenieder van ons vorig jaar zijn/haar onderdeel van het onderzoek had uitgewerkt, moesten de bevindingen dit jaar tot een geheel gesmeed worden. Begin van het jaar werd een werkzaterdag ingelast om hier een eerste aanzet toe te geven; uiteindelijk konden we in maart een aantal algemene conclusies, bevindingen en aanbevelingen formuleren. De belangrijkste conclusies zijn op de jaarvergadering van 18 maart aan de aanwezige leden voorgelegd. Aan de hand van een aantal door de OAC opgestelde stellingen hebben de leden toen gediscussieerd.

In het septembernummer van *Kleio* is een artikel van de hand van Maria gepubliceerd met daarin nogmaals de algemene conclusies op basis van het verzamelde materiaal en de uitkomsten van de discussie op de jaarvergadering.

Ad 2. Na de SZA is de OAC in een soort van crisis beland. Het was ons niet duidelijk wat het bestuur verder van ons verwachtte. Het heeft ernaar uitgezien dat we een soort projectmanagement-team zouden gaan vormen, maar bij nader

inzien is dit zowel door het bestuur als door de OAC-leden afgewezen. Er is eind juni besloten om van de OAC een soort werkgroep te maken met per vergadering een wisselende voorzitter. Hanneke, Paul en Wiel blijven tot de jaarvergadering van 2001 als adviseurs functioneren.

Ad 3. In 1998 heeft het bestuur aangegeven behoefte te hebben aan een PR-beleid. Een eerste stap daartoe was het maken van de sterkte/zwakte analyse. Toen dat ei eenmaal gelegd was, bleef de vraag of de OAC nog steeds bereid was zich over het PR-beleid te buigen. In verband met de onduidelijkheid over de toekomst van de OAC en mede daardoor de personele problemen is dit een onderwerp van discussie geweest. Eind september is besloten om op basis van de uitkomsten van de SZA een begin te maken met het opzetten van een PR-plan voor zover dat momenteel in ons vermogen ligt. Op basis van de sterkte/zwakte-analyse zijn inmiddels aanbevelingen gedaan die aan het bestuur zijn overhandigd. Deze aanbevelingen kunnen dienen als bouwstenen voor een PR plan, waarmee inmiddels een begin is gemaakt.

Plannen voor 2001

Zoals uit het bovenstaande reeds te concluderen valt wordt 2001 een onzeker jaar voor de OAC. Tot de jaarvergadering blijven we ons in onze huidige samenstelling met een PR-plan bezig houden. Wij betwijfelen of dit in 2001 al tot een beleidsplan zal resulteren, het is meer een aanzet geven tot... voortbordurend op de SZA. Wij zijn bezig met het benaderen van deskundigen die ons willen helpen een en ander op de rails te zetten.

Na de jaarvergadering is de commissie nog slechts voor de helft bemand. In welke vorm de OAC dan verder gaat hangt wat ons betreft mede af van de uitkomst van de jaarvergadering.

Diana Jansen, secretaris.

COMMISSIE VROUWEN- EN GENDERGESCHIEDENIS

In het kalenderjaar 2000 is de commissie vijf keer bijeen geweest om de voortgang van de verschillende activiteiten te bespreken en om nieuwe initiatieven te ontplooien. De samenstelling van de commissie is gewijzigd: Annemieke Windt en Mariëtte Matthijsen hebben de commissie verlaten; Corien Vuurman is als nieuw lid erbij gekomen. Corien is afgestudeerd historica en momenteel bezig met haar proefschrift. Daarnaast heeft zij een baan op de hogeschool van Nijmegen. Nienke Landman zal tijdelijk het secretariaat op zich nemen.

De commissie heeft meerdere keren commentaar en adviezen geleverd aan de stofomschrijvingscommissie over het examenonderwerp 'Een systeem onder spanning' (USSR).

Zowel op de Verenigingsraad als per e-mail heeft de commissie gereageerd op het "concept hoofddlijnnootitie VGN"

van het bestuur. Marianne Zewald heeft daarna nog een nieuw voorstel geformuleerd voor een andere relatie tussen het bestuur en de commissies.

De commissie heeft verder gewerkt aan de lesbrieven *Nationalisme en Vrouwen in mannenkleden*. Ook is de commissie bezig geweest met het screenen van tweede fase-methoden op de toepassing van vrouwen- en genderspecten en de commissie hoopt hierover te kunnen publiceren in 2001.

Gerda Geerdink heeft voor *Kleio* het proefschrift van Anneke Ribberink *Leidsvrouwen en zaakwaarneemsters. Een geschiedenis van de aktiegroep Man Vrouw Maatschappij (MVM) 1968-1973* gerecenseerd.

De commissie heeft de bundel *Een vaderland voor vrouwen* gesponsord. Dit vanwege de jarenlange relatie met ex-commissielid Zonneke Matthée.

In 2000 zijn de contacten met verschillende instellingen en uitgeverijen gecontinueerd. Met name te noemen zijn: de Vereniging voor Vrouwengeschiedenis (VVG), het Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging (IIAV), Stichting Vrouwencontact en het Steunpunt Emancipatie HBO.

Gerda Geerdink

COMMISSIE HAVO/VWO

Zoals bij veel commissies heeft in het jaar 2000 de rapportage van de commissie-De Rooy veel aandacht opgeëist. De Commissie Havo/Vwo heeft geprobeerd waar mogelijk te adviseren. Uiteindelijk is de commissie betrokken geraakt bij de organisatie van de veldraadpleging door de VGN in het vroege voorjaar van 2001.

Het meerjarenproject van de oprichting van het Historisch Didactisch Documentatiecentrum heeft tastbare vorm gekregen. Zoals trots in *Kleio* werd meegedeeld, is in dit jaar een ruimte op het ICLON, te Leiden dus, in gebruik genomen. Een indrukwekkende reeks didactische hulpmiddelen is daar verzameld; boeken, dia's en andere minder voor de hand liggende zaken. Inmiddels wordt er gezocht naar permanente bemanning van het HDD-NL om de fysieke toegankelijkheid te vergroten.

Voor de besprekingen van het centraal examen is door de Commissie Havo/Vwo een draaiboek gemaakt. Daardoor wordt de organisatie gemakkelijker en niet langer afhankelijk van de persoonlijke kennis van een der leden. Bij de examens van 2001 zal het draaiboek hopelijk zijn waarde bewijzen.

De relatieve omvang, aard en positie van de centrale examens in de tweede fase zijn voor de toekomst gemarkeerd als aandachtspunt voor de commissie.

Een groot project dat dit kalenderjaar veel aandacht heeft gevraagd van de leden van de commissie is de start van een serie artikelen in *Kleio*, vernoemd naar ons vast vergaderadres in Utrecht, over allerlei aspecten van de tweede fase. Lange tijd was veel onduidelijk en na allerlei maatregelen van de staatssecretaris is het voor de docent voor de klas er allemaal niet overzichtelijker op geworden. Op alle scholen worden docenten geconfronteerd met dezelfde problemen. Door gebrek aan tijd ontbreekt het aan mogelijkheden daarover met collega's van gedachten te wisselen. We hopen dat de artikelen in *Kleio* samen met de ruimte op de website daar een forum voor bieden. Het bestaansrecht van de VGN en

het nut dat een verenigingsblad en een eigen website hebben, wordt zo onderstreept.

In het komende jaar zullen vooral het HDD-NL, de commissie-De Rooy en de artikelen over de tweede fase aandacht eisen.

Genio Ruesen, secretaris

COMMISSIE BASISVORMING/VMBO

De commissie vergaderde zes maal in het afgelopen jaar. De vergaderingen vonden plaats in pizzeria Claudius in Utrecht. De commissie kende dit jaar enkele wijzigingen in haar samenstelling. Annet van Leersum was voorzitter. Helaas moest zij de commissie verlaten wegens familieomstandigheden. René Corbeij nam het voorzitterschap over. Twee nieuwe leden traden toe: Theo Veldhuis en Hans Werker. Hans Werker nam het secretariaat op zich. De overige leden waren: Marie-Jes Boonekamp-Wingen en Joost Dik. Harm van Dam verliet gedurende het jaar de commissie. Tot de zomervakantie woonde Loek Janssen de vergaderingen bij namens het VGN-bestuur. Na de vakantie nam Herry Groothuis het van hem over. Huub Kurstjens woonde regelmatig de vergaderingen bij als adviseur.

De commissie verwacht het de komende tijd vooral druk te krijgen met activiteiten, die voortvloeien uit het verslag van de commissie-De Rooij.

NB. De commissie heeft inmiddels een te klein aantal leden, waardoor het voortbestaan ernstig bedreigd wordt.

Werkzaamheden

De commissie heeft zich het afgelopen jaar bezig gehouden met:

- het in gang zetten van activiteiten voor de verkiezingen m.b.t. de historische jeugdboekenprijs 2000/2001 door 12- tot 15-jarigen;
- het bespreken van het inspectierapport in *Kleio*, door Annet van Leersum en René Corbeij;
- het op afstand volgen van de activiteiten van de commissie-De Rooy;
- het voortdurend aandacht besteden aan de positie van geschiedenis en staatsinrichting in de basisvorming;
- het becommentariëren van de toetsen basisvorming;
- het volgen van de ontwikkelingen op het gebied van het vmbo;

Plannen

- activiteiten als gevolg van het verslag van de commissie-De Rooy;
- het bespreken van het examen geschiedenis vbo/mavo in *Kleio*; - het becommentariëren van het eindtermen leerwegen vmbo;
- het blijven volgen van de ontwikkelingen in het vmbo;
- het organiseren van de examenbespreking vbo/mavo;
- het ideeën aandragen met betrekking tot het onderwerp omgevingsgeschiedenis.

René Corbeij, voorzitter

COMMISSIE PA-BO

De leden van de commissie: Marjan de Groot – voorzitter, Hans Keissen – secretaris, Marjolijn du Jour – penningmeester, Francien van der Meer – plaatsvervangend voorzitter, Theo Beker, Cees van der Kooij, Gert Olthof en Herry Groothuis namens het VGN-bestuur.

Commissievergaderingen: in 2000 vergaderden we 5 keer, namelijk op 19 januari, 15 maart, 7 juni, 10 mei en 13 september.

Jaarverslag

De commissie heeft zich in het afgelopen jaar bezig gehouden met de volgende zaken:

– CHMV

Twee leden van de commissie (Marjan de Groot en Cees van der Kooij) hebben deel uitgemaakt van de commissie historische en maatschappelijke vorming.

– Raadpleging geschiedenis inspectie basisonderwijs.

Op 21 juni nam de commissie deel aan een raadpleging m.b.t. een toetsingskader voor de inspectie dat zich richt op het geschiedenisonderwijs.

– Studiedag in samenwerking met de SLO en museum Het Valkhof.

Na twee eerdere studiedagen die in Utrecht werden gehouden in Hogeschool Domstad (in 1996 en 1998), werd nu gekozen voor een meer regionale benadering. Het idee was dat we op deze wijze een programma zouden kunnen bieden, dat aantrekkelijker zou kunnen zijn voor het basisonderwijs. Op 1 november werd een studiedag gehouden in Museum "Het Valkhof" te Nijmegen. Het programma bestond uit drie onderdelen:

1. De concept kerndoelen geschiedenis voor het basisonderwijs.
2. Een rondleiding door het museum.
3. Gastsprekers m.b.t. de volgende onderwerpen: het programma van het museum voor basisschoolgroepen, de verhalenbundel *Van tijd tot tijd* en de Leskist "Romeinen" van de Stichting Brabantse Regionale Geschiedenis-beoefening.

Aan de studiedag werd door 35 belangstellenden deelgenomen.

– PPON

Op 7 juni besprak de commissie met Henk Wagenaar van het CITO/PPON de bevindingen van de PPON m.b.t. wereldoriëntatie op de basisschool.

– Bespreken van geschiedensismethoden voor het basisonderwijs.

De commissie heeft dit jaar een viertal recente methoden voor het basisonderwijs aan de hand van een aantal vooraf opgestelde criteria beoordeeld. We verwachten in de eerste helft van 2001 deze bespreking te kunnen afronden.

Plannen voor het volgend jaar

- Afronden van de bespreking van geschiedensismethoden.
- CHMV en de consequenties.
- Het versterken van het contact met pabo-docenten en leraren basisonderwijs via Internet.

Hans Keissen, secretaris

COMMISSIE VOLWASSENENEDUCATIE

Leden: Iet Attema (voorzitter), Jorien Ruyters (secretaris), Constance Sciarone (penningmeester), Chris van Asperen, Elselien van Gils en Margriet Vencken-Martens. Renée Schreuder vertegenwoordigt het bestuur van de VGN in de commissie. In september 2000 nam Jorien de functie van secretaris van Margriet over en Constance werd penningmeester.

De commissie is acht keer bijeen geweest, inclusief de studiedag.

Activiteiten 2000

Op grond van de vele veranderingen in het volwassenenonderwijs gedurende de afgelopen jaren plande de commissie in 1999 een middag om in bredere kring van gedachten te wisselen over de ontwikkelingen op het gebied van het vak geschiedenis en staatsinrichting binnen het VAVO. De activiteiten van de commissie richtten zich daarom grotendeels op de organisatie van de brainstormdag die gehouden werd op 18 februari 2000, op het samenstellen van een reader over deze dag en de verslaggeving ervan in *Kleio*.

Op 18 februari 2000 kwamen ruim twintig VAVO-docenten geschiedenis en staatsinrichting in de Amershof te Amersfoort bijeen. Peter Eijking, oud-VAVO docent en nu werkzaam in het reguliere onderwijs hield een inleiding over de praktijk van de tweede fase. In themagroepen werd vervolgens gesproken over de mogelijke invulling van de nieuwe wetgeving. Daarbij kwam ook de aanpak van het profielwerkstuk aan de orde. Docenten brachten lesmateriaal mee. Hieruit heeft de commissie materiaal geselecteerd en gebundeld voor een reader. Er is een lijst met adressen van de deelnemers in opgenomen, zodat collega's elkaar gemakkelijk kunnen vinden als dat nodig is. Deze lijst kan wellicht uitgroeien tot een netwerk voor VAVO-docenten geschiedenis en staatsinrichting.

Aan het einde van de middag verzorgde commissielid Elselien van Gils van het ROC-Utrecht een lezing over groepswerk in de klas, een didactische werkvorm aansluitend bij de individuele leerstijlen van leerlingen.

In het juli/augustus nummer van *Kleio* is een verslag opgenomen van deze middag.

Namens de commissie heeft oud-commissielid Ineke Mentink op verzoek van het KNHG een bijdrage geleverd aan de selectie van archiefmateriaal van de overheid ten behoeve van het Rijksarchief.

Renée Schreuder en Iet Attema hebben deelgenomen aan een veldraadpleging over lesmateriaal van het bureau Equality.

Naast bovengenoemde activiteiten stond de uitwisseling van ervaringen en materiaal binnen de commissie structureel op de agenda. Sinds de invoering van WEB (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) in 1997 wordt onze onderwijssoort nog steeds geplaagd door fusies, inkrimping en bureaucratisering. Vandaar dat uitwisseling veelal verder gaat dan alleen vakinhoudelijke ervaringen en informatie. Steeds worden we weer uitgedaagd om met minder middelen meer te doen. De leerlingenpopulatie is zeer heterogeen en gecompliceerd. Het gaat vooral om jongeren die in het regulier onderwijs de eindstreep niet hebben gehaald of door omstandigheden op een niveau zijn begonnen dat niet overeenkwam met hun

talenten. Velen van hen zijn allochtoon. De didactische aanpak moet steeds weer opnieuw op hen worden afgestemd. Via modulering en flexibilisering wordt geëxperimenteerd om beter maatwerk te kunnen leveren. Daarbij is aandacht nodig voor het taalbeleid. Veel leerlingen met taalachterstand hebben problemen met het vak geschiedenis. Het centraal examen van het vak geschiedenis is voor veel van onze leerlingen erg moeilijk. Docenten Nederlands onderschrijven onze mening. De commissie ziet dit als een groot probleem.

Plannen 2001

Het ziet er naar uit dat in regionale VAVO-netwerken de invulling van tweede fase en nieuwe leerwegen op vakniveau aan de orde zal komen. Als dit het geval is wil de commissie daarbij graag een coördinerende en zo mogelijk informerende rol innemen. We zullen ons beraden hoe we dat vorm zullen geven: via een tweede brainstormmiddag, via *Kleio* of digitaal.

Ons streven is met ieder netwerk contact te leggen en na te gaan of we een vertegenwoordiger in de commissie kunnen krijgen. We hopen daarnaast dat collega's ons over belangrijke ontwikkelingen binnen hun ROC zullen informeren.

De uitslag van de evaluatie van de studiemiddag was positief. De meerderheid van de aanwezigen wil liefst ieder jaar een dergelijke bijeenkomst. Als commissie lijkt het ons zinvol om in 2002 weer bijeen te komen. We kunnen elkaar dan in ieder geval informeren over de eerste ervaringen met de tweede fase.

Het uitwisselen van ideeën en ervaringen is uitermate belangrijk in deze nog steeds turbulente tijd voor de afdelingen educatie binnen de ROC's. Het VAVO-onderwijs valt onder educatie en is door de WEB in nieuwe structuren gegoten, de zogenaamde kwalificatiestructuur educatie (KSE). Er zijn zes niveaus. Voor de VAVO betekent dat het volgende: mavo of theoretische leerweg draagt het label KSE-3 of -4, havo is KSE-5 nivo en vwo KSE-6. In de praktijk kan de inhoud van bijvoorbeeld een KSE-4 niveau ook iets anders zijn dan mavo 4, nl. een kort schakeltraject naar het beroeps-onderwijs. De vraag rijst in hoeverre de VAVO-structuur op de langere duur nog levensvatbaar zal zijn. Vooralsnog blijkt dat de meeste leerlingen een diploma willen halen. Worden de versmalde trajecten door bijvoorbeeld bezuinigingen of beleid van bovenaf opgelegd, dan loopt een vak als geschiedenis zonder meer gevaar. Algemene vorming is niet 'in' bij beleidsmakers en politici. De marginale plaats van vak geschiedenis binnen het vmbo is daarvan een bewijs.

Als commissie vinden we dat het vak geschiedenis binnen het multiculturele klimaat van de VAVO's binnen de ROC's een belangrijke plaats in moet blijven nemen, ook binnen de KSE trajecten. Kennis van verleden en van de staatsinrichting van ons land zijn van groot belang om te kunnen participeren in de Nederlandse samenleving.

Iet Attema, voorzitter

COMMISSIE LERARENOPLEIDINGEN

Sinds de officiële installatie op 20 september 1999 heeft de commissie lerarenopleidingen bestaan uit vijf docenten die werkzaam zijn aan eerste- en tweedegraads lerarenopleidingen (Marianne Zewald (voorzitter), Frits Rovers (secretaris), Thijs van Vugt (penningmeester), Janneke Riksen en Annette Wind) en twee docenten uit het voortgezet onderwijs die ervaring hebben met het begeleiden van leraren in opleiding (Harry van Alphen en Sipko Veeneman). Beide laatste leden hebben zich met ingang van september 2000 uit de commissie teruggetrokken en zijn in het verslagjaar niet meer vervangen. De contacten met het hoofdbestuur werden onderhouden via Ineke Veldhuis-Meester.

In het jaar 2000 heeft de commissie zeven keer vergaderd te Utrecht, te weten op 20 januari, 16 maart, 13 april, 8 juni, 14 september, 5 oktober en 22 november.

Activiteiten 2000

Op initiatief van de coördinatoren van alle tweedegraads opleidingen in Nederland heeft het bestuur van de VGN een speciale commissie geïnstalleerd om zowel binnen als buiten de VGN (bijvoorbeeld het ministerie, de inspectie, de HBO-raad, de VSNU) aandacht te vragen voor het belang van goede lerarenopleidingen. Als eerste activiteit heeft de commissie lerarenopleidingen zichzelf in maart 2000 gepresenteerd aan de leden van de VGN via een artikel in het verenigingsblad *Kleio* (Thijs van Vugt, 'Eenheid in verscheidenheid', *Kleio* 41 (2000) nr 2/3, 31-35). Dit artikel is de aanzet geweest voor een uitgebreid 'position paper' dat op 22 november in het hoofdbestuur van de VGN is besproken. In dit position paper, waaraan alle leden van de commissie een substantiële bijdrage hebben geleverd, is de kwalitatieve en kwantitatieve stand van zaken aan de eerste- en tweedegraads lerarenopleidingen geïnventariseerd, zijn de jongste veranderingen in kaart zijn gebracht en worden de knelpunten en uitdagingen van de lerarenopleidingen in Nederland uitgebreid behandeld. Een en ander heeft geresulteerd in een lijstje van aanbevelingen aan het hoofdbestuur. Deze aanbevelingen zijn op 22 november uitgangspunt geweest voor de ontmoeting met het hoofdbestuur. Centraal stond daarin de aanbeveling dat de VGN een voortrekkersrol dient te spelen in het entameren van een discussie over competenties, kernconcepten en specifieke vaardigheden van het schoolvak geschiedenis.

Plannen voor 2001

Uitkomst van de discussie op 22 november was een nieuw verzoek aan de commissie lerarenopleidingen, te weten een omschrijving van de (vak)competenties van de docent geschiedenis en staatsinrichting, mede ten behoeve van het platform vakinhoudelijke verenigingen in Nederland. Dit verzoek is op 15 december in het landelijk overleg van de tweedegraads lerarenopleidingen geschiedenis besproken en zal in april 2001 resulteren in een landelijke studiedag waarin de (vak)competenties een centrale rol zullen spelen. De aanbevelingen van de commissie historische en maatschappelijke vorming (de commissie-De Rooy) zullen hierin uitgebreid worden betrokken.

Een tweede activiteit van de commissie zal gericht zijn op de specifieke eigenaardigheden van de eerstegraads opleidingen in Nederland, post-HBO en universitair. Deze activiteit zal in het najaar van 2001 resulteren in een artikel in *Kleio*.

Frits Rovers, secretaris

DIDACTIEK- EN ACTIVITEITENCOMMISSIE

Het was een triest jaar: op 30 maart overleed onze inspirerende voorzitter Ruud Soeter. Hij was sinds 1991 lid van de commissie. Zijn inspanningen hebben de kwaliteit van de activiteiten verhoogd en hij heeft de resultaten daarvan gezien. De jaarlijkse didactiekconferentie in Vught groeide uit tot een drukbezochte bijeenkomst van hoog niveau.

We missen hem.

De commissie bestaat uit zeven leden: Bernardine Beenackers-Heeren, Will Bouwman, Margreet Braams, Tineke de Danschutter, Esther Koops, Louis Nolet en Marcel Nonhebel. Johan Raven vertegenwoordigt het bestuur en heeft tevens een actief aandeel in de werkzaamheden van de commissie. Hans Kummerer heeft afscheid genomen als secretaris van de didactiekconferentie.

We vergaderden negen keer op locaties in Utrecht en Zwolle.

Activiteiten 2000

Op vrijdag 28 en zaterdag 29 januari vond in Vught de jaarlijkse didactiekconferentie plaats met als titel: *Geschiedenis? Millenniumbestendig!* Er waren bijna honderdtwintig deelnemers. Uit de evaluatieformulieren bleek dat zij zeer te spreken waren over de conferentie. Emeritus-hoogleraar H.W. von der Dunk opende met de lezing "Tussen oog en hart. Terugblik op de eeuw". Zijn verhaal bleek later in het jaar een voor-schot te zijn op zijn magnum opus. Ileen Montijn sloot de conferentie af met een millenniumlezing: "Overhoop met de tijd", zij publiceerde ook een boek over dit onderwerp. In het avondprogramma werd de film "Moeder Dao, de schildpad-gelijkende" van Vincent Monnikendam gedraaid.

De achttien workshops vormden natuurlijk het hart van de conferentie. Hoog gewaardeerd werden onder andere: "Een reis vanuit het paradijs" door Petra Katzenstein van het Joods Historisch Museum, "Duitsland 1945-2000 in chans-ons, schlager, volkslied en cabaret" van Joop Walhain, Tilly van der Loon en Sebastian Blankck en "GEA-project" van Harrie Mennen.

Ruim vijftig beginnende leraren bezochten donderdag 27 en vrijdag 28 januari op dezelfde locatie de startersconferentie "Alle begin is moeilijk". Ook hier was men enthousiast over de conferentie als geheel. De workshops vielen in de smaak, vooral "Alternatieve toetsvormen" van Willem Janssen en George van der Vliet en "Film de fictieve werkelijkheid" van Esther Koops. De starters maakten goed gebruik van de mogelijkheden tot informeel contact die zo'n conferentie altijd biedt.

De geplande excursie naar de Waterlinie ging niet door, omdat er te weinig deelnemers waren. De belangstelling voor de informatieve dag die op 7 oktober in Herinneringscentrum Kamp Westerbork plaatsvond was teleurstellend.

De commissie was betrokken bij de voorbereiding van de Geschiedenisdagen op 17 en 18 november in het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam. Qua deelnemeraantal waren deze dagen zonder meer een succes. De evaluatie volgt in 2001.

De commissie maakt deel uit van het Landelijk Netwerk Erfgoededucatie en twee commissieleden bezochten de bij-

eenkomsten. De contacten met mensen uit de wereld van de archieven, de musea, de monumentenzorg en de volkscultuur zijn zeer zinvol.

De commissie gaf de Rijksarchiefdienst advies over het uitschrijven van een prijsvraag.

De plannen voor het jaar 2001

Op 26 en 27 januari 2001 zal de didactiekconferentie plaats vinden in Vught. Het onderwerp is activerende didactiek, de titel "Stoeien met Kleio." De opzet is in grote lijnen gelijk aan die van voorafgaande jaren. De startersconferentie vindt plaats op 25 en 26 januari. De starters zullen net als vorig jaar een eigen programma volgen, maar ze wonen wel de openingslezing van de didactiekconferentie bij en kunnen weer, als ze daar prijs op stellen, vanaf vrijdagmiddag door-gaan als deelnemers aan de didactiekconferentie.

We zijn bezig met de voorbereidingen voor een excursie naar Xanten op 7 april. Voor de studiereis naar Kiev van 28 april tot 6 mei is reeds een verheugend aantal aanmeldingen binnengekomen.

Het plan is om in het najaar een doe-excursie te organiseren naar het prehistorisch openluchtmuseum Eversham in Eindhoven.

Uiteraard zetten we onze bestaande contacten buiten de vereniging voort.

Bernardine Beenackers-Heeren, secretaris a.i.

REDACTIE KLEIO

In het jaar 2000 kwam de *Kleio*-redactie negen maal bijeen, in principe elke eerste maandag van de maand, ten huize van Tineke Bogaerts te IJsselstein.

Aan het begin van het jaar namen wij afscheid van Ruud Slotboom, die al sinds 1987 schreef in *Kleio*, en sinds 1991 lid was van de redactie. Hij was ook lang redactiesecretaris. In totaal verschenen er 55 artikelen van zijn hand, waaronder veel interviews, filmbesprekingen, museum-rondgangen en reportages uit onder meer Berlijn en Jeruzalem. Ruuds laatste bijdragen als redactielid waren die aan de millenniumquiz en aan het themanummer over Duitsland en Europa.

De redactie mocht drie nieuwe leden verwelkomen: Cees Bol, Hans Moors en Maria van Haperen.

Net als in voorbije jaren poogde de redactie ook in het kalenderjaar 2000 van *Kleio* een kwalitatief hoogstaand blad te maken, dat de geschiedenisdocent tot steun kan zijn en dat verder een waardevolle en accurate informatiebron vormt voor alle ontwikkelingen in het schoolvak geschiedenis; *Kleio* vormt hét contactorgaan van de VGN.

De acht nummers van de 41ste jaargang bedroegen samen meer dan 400 pagina's, evenwichtig verdeeld tussen vakinhoudelijke en meer didactisch gerichte artikelen. Toen begin 2000 drukkerij Elinkwijk failliet ging, wist onze eindredacteur Tineke Bogaerts de kleerscheuren voor de VGN beperkt te houden en op bekwame wijze een nieuwe drukker te vinden.

Een nieuwe ontwikkeling vormt de samenwerking met de VGN-website. Lezers kunnen hier reageren op bepaalde artikelen, bijvoorbeeld die van de leden van de Commissie Havo/Vwo (de rubriek 'In de Gouden Kom'). Onder invloed van de eisen van de tweede fase heeft de redactie moeite gedaan de ingeslapen rubriek 'Ideetje misschien?' nieuw

leven in te blazen. De andere gebruikelijke rubrieken: museumnieuws, Kleioskoop, Boek van de Maand en interviews werden zo goed mogelijk ingevuld, naast de vertrouwde afsluiting met recensies en de Kleiokrant. Er waren ook dit jaar weer themanummers: twee rond de didactiek van geschiedenis in het vmbo; het zomernummer rond koning Arthur, en de 'verplichte' afsluiting van de jaargang met het CSE-onderwerp, ditmaal rond Nederland en Indonesië.

Voornemens voor 2001

De redactie gaat op de ingeslagen weg verder. Wij zullen de rapportage rond de commissie-De Rooy optimaal verzorgen. De relatie met de website is in goede handen van Cees Bol. Er komt een reeks bijdragen van universitaire docenten, onder redactie van Hans Moors. Er staan themanummers gepland over de Nederlandse slavernijgeschiedenis en (eind 2001) over de Sovjet-Unie (het nieuwe CE-onderwerp voor 2002).

De redactie staat altijd open voor artikelen, 'ideetjes', suggesties, kritiek, en wat voor andere reacties dan ook.

Jan van Oudheusden, hoofdredacteur

JAARVERSLAG INTERCOMMISSIE 2000

De Intercommissie bestond uit de volgende leden: Ineke Veldhuis-Meester (namens het VGN-bestuur), Jeroen Duindam (namens het KNHG-bestuur), Maria Grever (vanuit het KNHG, secretaris), Jan van der Dussen (vanuit het KNHG, voorzitter), Sabine te Rietstap, Kees Bogaerts, Huub Kurstjens. In de loop van het jaar heeft Sabine te Rietstap als lid moeten bedanken. Verder heeft Jeroen Duindam aan het einde van het kalenderjaar het lidmaatschap van de commissie moeten opzeggen, omdat hij het bestuur van de KNHG verlaat; voor hem is nog geen opvolger aangewezen.

De Intercommissie heeft op de volgende data vergaderd: 28/2, 11/5, 14/9 en 22/11. Op 27/1 vond een bijzondere vergadering plaats met externe gasten, geheel gewijd aan de problematiek van de stofomschrijving.

De Intercommissie beschouwt zich primair als een 'denktank', waarin de diverse geledingen van geschiedbeoefenaars in het onderwijs zijn vertegenwoordigd. In het afgelopen jaar hebben twee onderwerpen centraal gestaan: de problematiek van de stofomschrijving en de oprichting van een geschieddidactisch instituut.

Op 27/1 vond een uiterst vruchtbare vergadering plaats over diverse thema's in verband met de stofomschrijving, waarin Margriet Hielkema (Cevo), Stefan Boom (Cito) en Leo Dalhuisen (vakdidacticus) hun visies naar voren hebben gebracht. Van hun bijdragen, alsmede de hierop gebaseerde discussie, is uitvoerig verslag gemaakt. Van dit stuk is onder meer gebruik gemaakt op een door de VGN georganiseerde bijeenkomst over de stofomschrijvingsproblematiek op 14/6, waaraan vijftien personen deelnamen. Ook enkele leden van de Intercommissie namen hieraan deel.

Het afgelopen jaar is veel aandacht besteed aan een uitgebreide notitie over de wenselijkheid tot de oprichting te komen van een geschieddidactisch instituut. Deze notitie moet in het kader van het rapport van de commissie-De Wit worden gezien, waarin de oprichting van een dergelijk instituut wordt aanbevolen. Het voorstel wordt gedaan een

geschieddidactisch instituut, onder leiding van een hoogleraar/directeur, te verbinden aan een universiteit in samenwerking met één of meerdere hogescholen. In verband hiermee zal ook contact worden opgenomen met soortgelijke instituten in het buitenland.

De notitie wordt onderschreven door de besturen van het KNHG en de VGN en zal aan de commissie-De Rooy worden toegezonden.

De Intercommissie beschouwt het als een van haar belangrijkste taken het geschiedenisonderwijs aan de universiteiten, de hogescholen en in het basis- en voortgezet onderwijs tot een vruchtbaar contact te brengen. De oprichting van een geschieddidactisch instituut kan hieraan bij uitstek een bijdrage leveren. Ook de problematiek van de stofomschrijving kan van een dergelijk contact profiteren. In het komende jaar zullen deze onderwerpen dan ook de bijzondere aandacht van de Intercommissie blijven houden. Daarnaast houdt de Intercommissie zich beschikbaar voor ad hoc adviesaanvragen van de besturen van VGN en KNHG.

Jan van der Dussen, voorzitter

Ledenraadpleging

Tijdens de jaarvergadering van de VGN op zaterdag 24 maart in het Valkhof in Nijmegen zal een ledenraadpleging georganiseerd worden over het rapport van de commissie-De Rooy.

Doel is te komen tot een aantal aanbevelingen aan het bestuur in verband met het formuleren van een verenigingsstandpunt.

Het VGN-bestuur maakt dit standpunt kenbaar aan de staatssecretaris, de Onderwijsraad en de Tweede Kamer.

Geef je op voor deze raadpleging bij de secretaris van de VGN of via de VGN-site voor 15 maart.

Het rapport stelt een voor alle onderwijsvormen gemeenschappelijk chronologisch kader voor, dat leerlingen kunnen gebruiken als instrument om personen, gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen in de tijd te plaatsen. Dat instrument wordt per onderwijslaag herhaald en uitgediept. Via deze concentrische opbouw denkt de commissie-De Rooy historisch besef aan te kunnen brengen, dat wil zeggen te bereiken dat een leerling zich duurzame oriëntatiekennis en -vaardigheden verwerft.

Onder aan dit stuk treft u een leeswijzer aan. Begint u echter met het artikel van Jan van Oudheusden in *Kleio* 7 van november 2000 en de toelichting van de voorzitter van de commissie, prof.dr. P. de Rooy, voor in dit nummer van *Kleio*.

Als tijd is een uur voor de lunch en een uur na de lunch beschikbaar. Twee uur is te weinig om vijf programmavoorstellen goed te bespreken (basisschool, basisvorming, vmbo, h/v en het combinatievak). Als blijkt dat daaraan behoefte bestaat, wil het bestuur een extra bijeenkomst beleggen. Omdat veel mensen bij meer dan één type onderwijs zijn betrokken en gezien de longitudinale planning van de leerstof, kiezen we ervoor de leden niet op te splitsen in aparte groepen naar onderwijstype.

Vorm van de raadpleging

We gaan uit van vijf discussiepunten die kort zullen worden ingeleid. Elk discussiepunt krijgt een plaats in de zaal toebedeeld. Mensen wordt gevraagd bij een punt van hun keuze te gaan zitten. Daar wordt gewerkt aan een discussieflap over het betreffende punt met stellingen, aanbevelingen en oplossingen. Bij elk groepje zal iemand-met-voorkennis aanwezig zijn om eventueel stagnerende gesprekken weer op gang te brengen.

Of er één of twee rondes komen en of we het aantal discussiepunten verder uitbreiden hangt af van het aantal deelnemers.

Na de lunch loopt men rond en bediscussieert tijdens de rondgang de punten op de flappen, zodat men op elkaars kritiek en ideeën kan reageren. Iedereen krijgt tien groene en tien rode stickers om zijn goed- of afkeuring kenbaar te maken. Zo springen de zaken waarover we het eens zijn in het oog.

Afgesloten wordt met een plenaire bijeenkomst waarop wordt samengevat en aanbevelingen aan het bestuur worden geformuleerd.

We hebben een waslijst van discussiepunten opgesteld, waarover op de VGN-site een discussie wordt geopend zodra 22 februari het definitieve rapport er is. U kunt ook schriftelijk of per e-mail reageren naar Ineke Veldhuis. Onze keuze voor de bespreking van slechts vijf punten op de ledenraadpleging is alleen ingegeven door tijdnoed. Mocht uit reacties blijken dat andere (of nieuwe) punten een hogere prioriteit hebben, dan zullen we daar op de vergadering rekening mee houden.

We willen de discussie nu zo snel mogelijk starten, en ook gelegenheid geven aan mensen die de vergadering niet kunnen bijwonen om schriftelijk of via de website van de VGN hun bijdrage te leveren.

De waslijst van discussiepunten

- a. De invulling van staatsinrichting in de bavo en het vmbo.
- b. De samenhang basisonderwijs-bavo.
- c. Vind je de aanpak en de complexiteit/ het niveau geschikt voor leerlingen van de basisschool?
- d. De plannen rond de CSE's.
- e. De concentrische opbouw.
- f. Historisch besef.
Hoe worden de gewekte verwachtingen waargemaakt? Is de primaire aandacht voor inzicht in chronologie en tijd juist; is dat het belangrijkste aspect van historisch besef (en ons geschiedenisonderwijs, kan een leerling pas *daarna* tot historisch besef komen)?
- g. Tien tijdvakken.
- h. Eigen omgeving-Nederland-Europa-mondiaal.
Uit deze rij is vooral gekozen voor Nederlandse geschiedenis. Is dat in onze tijd van europeanisering / globalisering en weinig tijd voor geschiedenislessen een verdedigbare keuze?
- i. (Diachronische) thema's.
Is het uit didactisch oogpunt en vanuit wat we met geschiedenisonderwijs willen bereiken verdedigbaar dat de thema's vooral diachronisch zijn? Is het gewenst dat alle leerlingen in Nederland vijf jaar achtereen dezelfde thema's bestuderen, die in 1999/2000 zijn bedacht? Of zit hier ruimte om docent en leerlingen de kans te geven aan te sluiten bij hun beleavingswereld en actuele vragen?
- j. Uniform of pluriform.
Geven de programma's voldoende ruimte voor een eigen invulling door de docent, zoals bijvoorbeeld de zelf te kiezen voorbeelden bij de kenmerkende aspecten?
Sluit een uniform programma aan bij onze beleavingswereld? Of zou juist hier meer keuzevrijheid kunnen worden gelaten om docenten en leerlingen de kans te geven aan te sluiten bij hun beleavingswereld en de actuele vragen?
Hoeveel vrijheid voor de docent acht u gewenst? En hoeveel sturing met het oog op het gestelde doel (historisch besef) en de concentrische opbouw acht u noodzakelijk?

U kunt reageren op al deze punten voorafgaand aan de jaarvergadering, via de website van de VGN, of bij Ineke Veldhuis, i.veldhuis@uclo.rug.nl

De vijf discussiepunten:

De concentrische aanpak en tien tijdvakken

In hoeverre is er sprake van een concentrische opbouw voor leerlingen voor wie de basisvorming eindonderwijs is bij geschiedenis?

Als we ervan uitgaan dat oriëntatiekennis alleen beklijft als die geregeld wordt toegepast: hoe stellen we ons dan de invulling van iedere onderwijsronde voor, te beginnen bij het basisonderwijs? Twee cycli van twee jaar waarin we leerlingen met de tijdvakken vertrouwd maken?

De indeling in de tien tijdvakken. Deze zijn gekozen vanuit het idee dat geschiedenis zo beter leerbaar zou zijn. Klopt die veronderstelling volgens ons, docenten? Vinden we deze tijdvakken beter herkenbaar dan de oude begrippen Prehistorie, Oudheid, enzovoort? Kunnen we er genoeg in kwijt, gezien de overige doelen van Domein 1?

Hoe ondervangen we het gevaar voor overstereotypering? De 'iconen' bij de tien tijdvakken zijn bedoeld om te komen tot oriëntatiekennis-in-de-tijd, die lang beklijft. Afgezien van de verwachting dat er in Nederland wellicht nooit overeenstemming zal komen over de keuze van iconen (op eerdere raadplegingen zeiden sommige docenten bijvoorbeeld dat deze door mannen, door politiek en oorlog ingegeven waren en er zijn zoveel alternatieven) bestaat er het gevaar van overstereotypering. De commissie-De Rooy geeft in de bovenbouw ruimte om die stereotypen te nuanceren. Maar hoeveel leerlingen hebben juist dan geen geschiedenis meer? Komen we in de onderbouw, en ook al op het niveau van de basisschool, wel toe aan de interpretatieve kanten van het vak? En hebben we nog oog voor het unieke in de geschiedenis? Of is dit de prijs die we moeten betalen voor de 'leerbaarheid'?

Wat de diachrone thema's betreft: Waarom deze? - Waarom niet meer en dan wisselende? Zijn wij content met de voorgestelde of kiezen wij liever eigen thema's? En kunnen de meeste docenten dat dan zelf klaarspelen in de tijd, die een leraar daarvoor heeft?

De toetsing

Bieden de nieuwe voorstellen voor het CSE een goede mogelijkheid ter vervanging van de wisselende onderwerpen waartegen de maatschappij bezwaar maakt, en bieden zij een alternatief voor de stofomschrijvingen, waar het ministerie vanaf wil en waarvan de kwaliteit wisselend is? Wordt met het badwater het kind niet weggegooid?

Wat zijn voor- en nadelen van het centraal toetsen van de oriëntatiekennis? Vinden we het een goed idee van de commissie-De Rooy dat het CSE zich richt op dat wat zij vindt dat tot de kern van het geschiedenisonderwijs behoort? Of willen we liever dat de thema's centraal getoetst worden? Wat vindt men van de voorbeelden van de casussen?

Hoe kunnen docenten straks hun leerling adequaat voorbereiden op een examen waarin aan de hand van oriëntatiekennis wordt getoetst? Wat moeten leerlingen dan echt kennen? En hoe gaat dan een correctiemodel voor het examen er uit zien? Krijgen de examenmakers zelf tijd en geld om te onderzoeken, uit te proberen en bij te sturen?

De haalbaarheid

Is de omvang van de voorgestelde stof in overeenstemming met de onderwijstijd? Dat hangt natuurlijk af van de wijze van behandelen, doel moet zijn het aanbrengen van historisch besef, dus niet 'feiten stampen'. Lijken ons de program-

ma's in dit licht haalbaar voor alle leerlingen van basisschool via vmbo tot vwo, zowel qua hoeveelheid stof, moeilijkheidsgraad en beschikbare les- en leertijd?

Hoe ondervangen we dat aan de minder getalenteerde leerlingen relatief te hoge eisen worden gesteld, voor havo (afgeleide van vwo) en beroepsgerichte leerweg vmbo (afgeleide van theoretische leerweg), terwijl er voor deze leerlingen (veel) minder onderwijstijd is? Hoe doen we ook de zwakkere leerling recht met een goed en aantrekkelijk geschiedenisprogramma, zo dat het gestelde doel voor hun bereikbaar wordt?

De implementatie

De VGN zou moeten aandringen op de instelling van een implementatiecommissie. Moet de invoering van zo'n omvangrijk programma niet vergezeld gaan van een onderzoeks- en implementatiefase, waarin vooronderstellingen worden getest op hun houdbaarheid, waarin geëxperimenteerd wordt ten behoeve van een nieuwe examenstructuur? Waarin gekeken wordt naar buitenlandse ervaringen? Waarin rekening gehouden wordt met goede en slechte ervaringen bij de invoering van de WIEG, de basisvorming, de Tweede Fase en de vernieuwing van de bovenbouw van het vmbo?

Vanuit deze gedachten leggen we u de volgende stelling voor: 'Het tijdspad voor de implementatiecommissie moet ruim genomen worden: een longitudinale opbouw vereist een 'longitudinale invoering'.'

Hoe wensen wij ons de bemensing van zo'n implementatiecommissie?

Hoeveel tijd krijgen de uitgevers voor het maken van goede schoolboeken? Dat is een kwestie van de markt, niet van de VGN. Het pleit wel voor een ruime invoeringsperiode.

Vragen we tijd voor nascholing voor de docenten / scholing (PABO)-studenten en docenten, aandacht voor vmbo-docenten die vaak meerdere vakken geven: wie schoolt de leraren om en bij, in welke tijd?

Moeten we aandringen op scholing voor de examenmakers? Is er tijd en geld voor een experimenteerfase?

Het combivak voor geschiedenis en maatschappijleer, een geslaagde mix?

Zijn de eisen aan de havo-leerlingen in het domein Informatievaardigheden ('eenvoudig onderzoekje doen') reëel en haalbaar? Idem voor vwo-leerlingen, die zich daarenboven sociaalwetenschappelijk moeten oriënteren?

Vind je de differentiatie tussen havo- en vwo-leerlingen gelukkig gekozen?

Vind je het domein 'Benaderingswijzen' in zijn doelen verrijkend voor de leerlingen, hoe vind je de aansluiting bij die van geschiedenis?

Vind je de invulling van de 'kennisdomeinen' voldoende aansluiten bij de interesse van de leerlingen op die leeftijd?

Heb je een mooie naam voor dit nieuwe vak in gedachten?

Leeswijzer

De stukken van de commissie historische en maatschappelijke vorming (de commissie-De Rooy) bestaan uit:

een algemene verantwoording en toelichting op het geheel, de kerndoelen geschiedenis voor het basisonderwijs, de kerndoelen geschiedenis en staatsinrichting voor de basisvorming/basisvorming-plus, de examenprogramma's voor het vmbo (geschiedenis en staatsinrichting) en voor havo/vwo

(alleen geschiedenis), én het examenprogramma voor het zogeheten combivak, een combinatievak van maatschappijleer en geschiedenis voor het algemene deel.

Een hele kluit om te lezen. We bieden je een leeswijzer.

– Lees eerst het stuk van Jan van Oudheusden uit de *Kleio* van november 2000 voor het algemene overzicht (blz. 2 t/m 5).

– Lees dan de algemene verantwoording en toelichting van het rapport. Kijk goed naar de tabellen in de twee bijlagen bij dit stuk. In de toelichting vind je met name informatie over 'historisch besef' als algemeen einddoel, over de longitudinale samenhang (lange leerlijnen) in de voorgestelde programma's en over oriëntatiekennis als de voor allen verplichte overzichtskennis.

– Lees daarna de kerndoelen voor het onderwijs waarin je zit: het basisonderwijs, de basisvorming en bavo-plus (de H/V-variant van basisvorming. Dus (nog) niet die voor het vmbo examen of de tweede fase! Lees als je alleen in de bovenbouw lesgeeft ook eerst de bavokerndoelen.

Doe dat als volgt:

– lees éerst van alle varianten de tekst van Domein A: historisch besef. Je ziet dan direct al dat in de opbouw veel overlap bestaat: dat maakt slim lezen een stuk eenvoudiger.

– lees dan, om dezelfde reden, eerst de doelen van de domeinen B en bekijk dan ook nog bij bavo plus de aanvullende thema's van domein C.

PAUZE

Bekijk, liefst een dag later, het bovenbouwprogramma naar gelang uw werkveld en interesse.

– Het VMBO examenprogramma bestaat uit een kerndeel en een verrijkingsdeel, waarvan je het meeste al gezien blijkt te hebben.

Het begin van het kerndeel (K1, K2) is globaal van aard en identiek aan dergelijke domeinen bij andere schoolvakken. Bij K3 begint pas het echte 'De Rooy'-gedeelte.

Je zult in K3 de historisch besef-tekst uit de bavo (plus)-stukken herkennen.

K4: 'historische casussen' is nieuw, typisch een centraal examen onderdeel.

In K5 herkent je een aantal bavo-plus thema's.

– De stukken voor de tweede fase: de beide examenprogramma's voor geschiedenis en het combivak.

– Het examenprogramma havo/vwo: lees eerst de domeinen A over historisch besef en B over oriëntatiekennis, daarna C over de thematieken door de tijd heen.

Lees goed de toelichting, met name over: oriëntatiekennis, thematieken en de wijze van examinering.

NB. De definitieve rapporten zullen direct na de aanbidding van het rapport aan de staatssecretaris omstreeks 22 februari verkrijgbaar zijn bij SLO: zie de SLO-site onder vo/projecten.

Namens de voorbereidingsgroep,
Ineke Veldhuis-Meester

		begroting 2000		totaal	realisatie 2000		saldo	totaal	begroting 2001		totaal
		+	-		+	-			+	-	
Baten											
	contributies	195000			172137	77	172059		190000		
	voortuontvangen contributies				26255		26255				
	abonnementen	27500			22314		22314		25000		
	advertenties	12000			6350		6350		8000		
	onvoorziene baten				968		968				
	Verkoop losse nrs Kleio	200			60		60				
	Verkoop didactica nrs Kleio	250			25		25				
	software	500			53		53				
	Interest	8500			6226	4	6222		6000		
	didactiekconferentie 2000	45450			38035		38035		40000		
	startersconferentie 2000	6000			7950		7950		7000		
				295400				280292			276000
Lasten											
	kleio		145000		766	142049	141283			135000	
	verzendkosten kleio		15000		990	13414	12424			15000	
	bestuur		28000			23706	23706			22000	
	administratie		14000		2000	14680	12680		1000	16000	
	postzegels					1446	1446				
	adm. diversen					7847	7847				
	kosten betalingsverkeer		1500			841	841			1000	
	algemene vergadering		5000			4481	4481			4000	
	CE besprekingen		5500			1440	1440			2000	
				214000				206147			195000
Commissies											
	cie pabo		3000			2502	2502			2500	
	cie bavo/vmbo		3500			2636	2636			2500	
	cie havo/vwo		3000			3184	3184			3000	
	redactie kleio		5000			5740	5740			4000	
	cie didactiviteiten		3500			4337	4337			3500	
	OAC/ werkgroep PR		3000			1901	1901			2000	
	Intercie NHG/VGN		2000			1197	1197			1500	
	cie volwasseneducatie		2500			3100	3100			2500	
	cie cliomatica		1500								
	cie vrouwengeschiedenis		2500			2393	2393			2000	
	cie staatsinrichting		1500								
	cie lerarenopleiding		2500			956	956			2000	
	Leids Hist. DDC		2000							1000	
	leerstoel vakdidactiek		3000							3000	
	Huib de Ruyterprijs/Boekenprijs		1000			1000	1000			1500	
	contributies binnenland		150			46	46			100	
	contributies buitenland		2500							2500	
	internationale samenwerking		2000								
	ledenwerving/PR		2000			1992	1992			2000	
				46150				30982			35600
Overig											
	didactiekconferentie 2000		37000			36272	36272			40000	
	startersconferentie 2000		8000			13504	13504			7000	
	Sterkte-zwakte analyse		1000								
	Website		1000							1000	
	Webmaster									3000	
	onvoorzien		3000		8700	2923	5777			4000	
	Reservering lustrum		3000								
	brainstormdag				325	850	525				
	ontw. CD Cliotest				50	1000	950				
	Saldo 1999				6628	9247	2619				
				53000				6921			55000
	saldo		17750			4930	4930			8600	
		313150	313150		304761	304761			285600	285600	
Balans											
	Giro	6324		Crediteuren		PM					
	Spaarrekening	150237		Vermogen		157790					
	Debiteuren		PM								
	Ministerie OCW		1229								
		157790				157790					